

НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» - 150 РОКІВ

У 1994 р. відзначає 150-річчя один з найбільших навчальних закладів України - Державний університет «Львівська політехніка».

З 1817 р. у Львові діяла Реальна школа з технічним ухилом. На її базі в 1844 р. було створено Технічну академію. Невелике книжкове зібрання Реальної школи стало основою фонду бібліотеки академії.

В 1848 р. бібліотека повністю згоріла (її фонд нараховував близько 2 тис. томів). Відновлення відбувалося дуже повільно. Книги були дорогі, а бюджет бібліотеки обмежений, тому й купівля нових видань, і передплата здійснювалися в одному екземплярі. Багато книг дарували приватні особи та наукові установи міста.

Тривалий час бібліотека не мала ні штатних працівників, ні відповідного приміщення, фонди були не впорядковані, читачі обслуговувалися не систематично.

Наприкінці 1874 р. Міністерство освіти зобов'язало Колегію професорів Академії обирати зі своєї Спілки бібліотекаря, який би працював на громадських засадах.

Одночасно було встановлено першу постійну штатну одиницю бібліотечного працівника та тимчасового помічника.

Першим очолив бібліотеку професор геодезії Домінік Зброжек, який енергійно і сумлінно взявся впорядковувати фонди. Вже на початку 1874/75 навчального року, коли Академія призначила на постійну роботу першого бібліотечного працівника в особі Антонія Якубовського, бібліотека щоденно обслуговувала читачів.

За проектом професора архітектури Юліана Захаревича було збудоване спеціально обладнане приміщення Академії, 1877/78 навчальний рік розпочався в новому будинку на схилах Святоюрської гори (сьогодні - це головний корпус університету). Тоді ж Академію перейменовано на Політехнічну школу, що значно розширило діапазон її діяльності.

У новому приміщенні бібліотеці було відведено кілька кімнат. Чудово оформлений читальний зал: різьблена дерев'яна стеля, в стилі фламандського ренесансу виконані бібліотечні шафи, спроектовані Ю.Захаревичем.

З 1877 р. бібліотека почала отримувати невеликі дотації для придбання літератури. Створювався довідково-бібліографічний апарат. Крім карткових каталогів (алфавітного та систематичного) до 50-річного ювілею Політехнічної школи (1894) було підготовлено й видано 1-й том систематичного каталога. На той час фонд нараховував близько 14 тис. томів, у штаті було три особи,

послугами бібліотеки користувалося близько 300 читачів.

У 1921 р. Політехнічну школу було перейменовано у Львівську політехніку. Зростання технічного й наукового потенціалу Львівської політехніки потребувало модернізації роботи бібліотеки. Гостро постає питання про збільшення її площі та штату.

Ініціатором будівництва бібліотеки був професор Львівської політехніки д-р Казимір Бартель. За конкурсом найкращим було визнано проект професора Теодора Обмінського, і у 1929 - 1934 рр. було збудовано приміщення по вул. Нікоровича (нині вул. Професорська), яке бібліотека займає і тепер.

Цей будинок є пам'яткою архітектури першої половини ХХ ст. В ньому поєднуються сучасні форми з елементами класичної архітектури. Класичний характер композиції фасаду підкреслює напис на фронтоні латиною: «Nec mortui vivunt, et muti Loguuntur», що символізує спадкоємність поколінь.

Споруда цілком відповідає вимогам бібліотечного будівництва того часу і своєю нетрадиційністю, оригінальністю привертає увагу навіть спеціалістів-архітекторів.

До основного будинку прилягає 6-поверхове книгосховище, розраховане на 500 тис. томів. З метою протипожежної безпеки в самому приміщенні та його обладнанні використано тільки бетон, метал та скло.

У просторому читальному залі на 220 місць були комфортні умови для читачів. Бібліотека безкоштовно обслуговувала професорсько-викладацький склад і частину інженерно-технічних працівників Львівської політехніки. Студенти мали право користуватися книгами тільки в читальному залі за відповідну плату. Додому книжки видавалися лише в окремих випадках під грошову заставу. Забезпечення студентів підручниками не входило в завдання бібліотеки, і вся література комплектувалася в одному примірнику. Згодом бібліотека почала одержувати обов'язковий примірник видавництва, які входили до Міжнародної федерації технічної та професійної преси. Встановлення контакту з закордонними видавництвами обіцяло збагачення фонду технічної літератури, але фінансова скрута гальмувала комплектування. Тому майже за 100 років існування бібліотека збрала в своїх фондах лише 90 тис. томів, ними користувалися 3 тис. читачів. Річне відвідування читальних залів становило в середньому 40 тис. читачів, книговидача - 60 тис. примірників (штаті - 12 осіб).

З 1939 р. Політехніка реорганізується у Львівський політехнічний інститут.

Уперше перед бібліотекою постає проблема забезпечення студентів навчальною літературою. Надходять підручники, довідники, а також науково-технічна, суспільно-політична та художня література.

Після війни, яка завдала бібліотеці величезних збитків, починається період динамічного розвитку інституту й бібліотеки. Щороку збільшуються асигнування на поповнення фондів. З 1948 р. з Центрального бібліотечного колектора надходить обов'язковий платний примірник за профілем вузу. Це позитивно вплинуло на комплектування науковою літературою.

Формувати масив нам допомагали різні навчальні заклади та великі універсальні бібліотеки. Так, приміром, у 1949 р. з фондів бібліотеки колишнього Львівського технологічного інституту надійшло понад 17 тис. книжок. Збагачувалися нагромадження завдяки допомозі з-за кордону, а також книгообміну. За шість повоєнних років було придбано літератури у два рази більше, ніж за всі попередні роки.

Зі зміною контингенту інституту, зростання чисельності студентів розширюється обсяг робіт, виконуваних бібліотекою. Докорінно змінюється характер і масштаб її діяльності. Усі відвідувачі обслуговуються безплатно. Фонди бібліотеки стають широко доступними не тільки для професорсько-викладацького складу інституту, а й для студентів і сторонніх читачів. Необхідно було формувати фонд навчальної літератури для повного забезпечення нею студентів.

До 1970 р. фонд бібліотеки порівняно з довоєнним зріс майже у 15 разів і досяг понад 1 млн. 300 тис. примірників. Це у 2, 5 рази перевищувало можливість його зберігання. Набагато збільшилася кількість читачів та книговидача. Це супроводжувалося тим, що у читальних залах не вистачало місць, а щоб одержати літературу додому, студентам доводилося вистояти черги.

У 1970 р. за проектом архітектора П.Мар'єва було збудовано друге приміщення з 7-ярусним книгосховищем на 1 млн. томів. З введенням його в експлуатацію загальна площа бібліотеки збільшилася вчетверо і зараз становить 10 997 кв. м, площа читальних залів - у 9 разів, а кількість місць у залах - у 4, що дало змогу одночасно працювати майже 1660 читачам. Штат порівняно з 1960 р. зріс більш ніж удвічі.

У структурі бібліотеки створюються нові підрозділи. У новому приміщенні розмістилися абонементи навчальної літератури, читальні зали навчальної літератури, суспільно-політичної та художньої літератури. Почали діяти п'ять абонементів та чотири великих читальних зали на 1280 місць.

Із зміцненням матеріально-технічної бази структури вдосконалювалися, посилювалася науково-методична робота, поліпшувалося обслу-

говування читачів. З'явилася можливість активно використовувати найпрогресивніші форми та методи обслуговування, запровадити відкритий доступ до літератури, створити спеціалізовані відділи обслуговування тощо.

Найінтенсивніше розвивається бібліотека у 70-80 рр. Поповнюються фонди наукової та навчальної літератури (щорічно надходить 80 - 90 тис. прим. нових видань). Добре сформовані фонди, широке використання відкритого доступу до літератури, зручні читальні зали приваблюють навіть студентів та викладачів інших вузів. Кількість читачів зростає майже до 28 тис., щоденно бібліотека має близько 2, 5 тис. відвідувань. Річна книговидача досягла у 1980 р. майже 3-х млн. примірників. На початок 1991 р. у фондах нараховувалося понад 2 млн. екземплярів.

Неодноразово працівники бібліотеки нагороджувалися за свою роботу дипломами і почесними грамотами, грошовими преміями.

З наданням у 1993 р. інституту статусу Державного університету повернулася назва «Львівська політехніка», під якою вуз був широковідомий у Європі.

Серед бібліотек вищих навчальних закладів книгозбірня Львівської політехніки - одна з найбільших. Славиться вона не тільки багатим масивом, а й добрими традиціями в організації роботи, має колектив висококваліфікованих працівників. У її штаті 122 співробітники, з них бібліотечних працівників - 114, 70% мають вищу освіту, у тому числі 37 - вищу спеціальну.

Свій багатий досвід і знання передають молодим працівникам ветерани бібліотеки Г.Ярема, М.Пирч, С.Костків, М.Стефанишин, І.Козаченко, А.Блок, К.Зотова, Л.Бригадир, Н.Гольдербіт, С.Савельєва, А.Сігунова, В.Скус, В.Смирнова, Н.Слобода, Т.Ломотько, Б.Рязанова, І.Торба, В.Яковлева.

Сьогоднішнє реформування системи навчання і реалізація сучасних концепцій гуманітарної та фундаментальної підготовки спеціалістів ставлять перед бібліотекою нові завдання. Модернізуються плани, методично-регламентуюча документація, змінюються система обслуговування, довідково-бібліографічний апарат бібліотеки, щоб систематично поповнювати та ефективно використовувати книжкові фонди у навчальному процесі і в науково-дослідній діяльності університету.

Ефективність використання в навчально-виховному та науково-дослідному процесах ресурсів бібліотеки цілком залежить від рівня її технічної оснащеності, тому серед пріоритетних завдань бібліотеки найголовніше - запровадження нових технологій, автоматизація робочих місць у відділах, створення автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи в університеті і перетворення бібліотеки в справжній інформаційний центр.